

Mediacje w społeczeństwie otwartym, pod red. M. Tabernackiej i R. Raszewskiej-Skałeckiej, Wydawnictwo Gaskor Sp. z o.o., Wrocław 2012, ss. 368

Praca zatytułowana *Mediacje w społeczeństwie otwartym*, pod red. M. Tabernackiej i R. Raszewskiej-Skałeckiej, stanowi zbiór dwudziestu opracowań dotyczących instytucji mediacji podejmowanej w sferze publicznej. Rozważania zostały przeprowadzone wielopłaszczyznowo: w płaszczyźnie prawnej, socjologicznej, psychologicznej, pedagogicznej oraz interdyscyplinarnej. Opracowanie składa się z pięciu głównych części, w których zostały omówione: zagadnienia mediacji w postępowaniu karnym oraz w strukturach organów władzy publicznej, kierunki zmian w regulacji prawnej, wyniki badań opinii publicznej na temat mediacji, tryb rozstrzygania sporów na globalnym rynku producentów oraz zasady stosowania mediacji w Unii Europejskiej. Autorzy poszczególnych rozdziałów stawiają pytania dotyczące podstaw mediacji, przeszkód w jej stosowaniu, wyłączenia stosowania tej instytucji i modelu mediacji w społeczeństwie otwartym.

Rozdział pierwszy, autorstwa Magdaleny Tabernackiej, jest wprowadzeniem do problematyki mediacji. Autorka wskazuje znaczenie mediacji jako środka współuczestniczenia obywateli w rozwiązywaniu konfliktów oraz jako — nie w pełni doskonałego — narzędzia podejmowania dialogu. Wprowadzenie jest zwięzłe i przejrzyste. Rozdział drugi zawiera opracowania analizujące instytucję mediacji w postępowaniu karnym. Tomasz Salwa analizuje mediację z punktu widzenia pracy prokuratora i odpowiada na pytanie: jakie korzyści może przynieść stosowanie instytucji mediacji w postępowaniu przygotowawczym? Autor doszedł do wniosku, że potencjał mediacji jest wykorzystywany w prokuraturze w niewielkim stopniu, częściowo z powodów mentalnych, częściowo — barier prawnych. Skuteczna mediacja pozwala radykalnie obniżyć koszty postępowania. Zaskakujący jest nacechowany emocjonalnie tekst autorstwa Mateusza Wolnego pt. *Przyczyny braku akceptacji dla mediacji w codziennej pracy prokuratorów*. Autor wskazuje na faktyczne przyczyny niestosowania mediacji przez prokuratorów: negatywne nastawienie prokuratorów do procesu mediacji oraz brak poszanowania praw pokrzywdzonego, podając konkretne przykłady ze swojej pracy zawodowej. Subiektywne podejście autora do opisywanego problemu widoczne jest w warstwie językowej opracowania, szczególnie przy opisie spraw, z jakimi

zetknął się jako prokurator. Niektóre fragmenty ze względu na styl języka brzmią dość humorystycznie, np. „Opowieść była rzewna, dziewczę młode i zapłakane, mamusia »żądana« zemsty” itd. Autor wskazuje negatywne zjawiska w kulturze organizacyjnej prokuratury oraz w systemie awansowania i trafnie podkreśla, że proces mediacji zakłada nieodłączną potrzebę dyskusji nad sposobem rozwiązania pojawiającego się problemu społecznego. Tomasz Błaszczuk i Paweł Mysłowski przedstawili swoje spostrzeżenia odnośnie do stosowania mediacji w postępowaniu karnym, wyróżniając mediację formalną i nieformalną. Wskazali także przeszkody zniechęcające organy ścigania do stosowania mediacji, takie jak na przykład statystyka spraw, prowadzenie przeważającej części postępowań przygotowawczych w formie dochodzenia przez policję. Rozważania teoretyczne zostały wsparte przykładami spraw, w których zastosowano nieformalne postępowanie mediacyjne. Autorzy słusznie podkreślili, że upowszechnienie mediacji wymaga zmian w procedurze karnej oraz w przepisach części ogólnej kodeksu karnego. Wyniki badań na temat stosowania mediacji przez prokuratorów w postępowaniu przygotowawczym zaprezentowała w swoim opracowaniu Magdalena Tabernacka. Autorka omówiła praktykę stosowania mediacji, opierając się na opiniach prokuratorów. Anna Muszyńska przedstawiła problematykę mediacji w postępowaniu jurysdykcyjnym w sprawach karnych na tle praktyki sądowej. Autorka skonfrontowała normatywne ujęcie mediacji z praktyką sądową, analizując liczbę spraw zakończonych ugodą w Wydziale Karnym Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia. Podsumowując wyniki analizy, autorka słusznie podkreśliła, że publiczna aprobata mediacji rozmija się z jej praktycznym znaczeniem. Zagadnieniem wiktyimizacji wtórnej jako niepożądanego dodatkowego skutku przestępstwa zajęła się Ewa Bieńkowska. Autorka postrzega instytucję mediacji jako sposób na uniknięcie przez ofiarę negatywnych skutków przestępstwa, wywołanych reakcją instytucji lub indywidualnych osób w stosunku do tejże ofiary. Podkreśla jednak, że w Polsce nie zostały podjęte działania sprzyjające niwelowaniu dodatkowych skutków przestępstwa. Konrad A. Politowicz obszernie analizuje założenia konsensualizmu procesowego i jego odbicie w postępowaniu karnym wykonawczym. Autor dostrzegł w instytucji mediacji wielkie perspektywy rozwoju i możliwości ewolucyjne oraz korzyści, jakie niesie dla postępowania karnego. Opracowanie Katarzyny Liżyńskiej i Justyny Żylińskiej dotyczy prawnych i psychologicznych skutków mediacji w postępowaniu karnym, jej założeń aksjologicznych i doktrynalnych. Autorki wskazują korzyści dla wymiaru sprawiedliwości, wynikające z postępowania mediacyjnego.

W rozdziale trzecim znalazły się opracowania poruszające temat mediacji w organach władz publicznych i instytucjach publicznych. Niewiele tu jednak rozważań na temat mediacji w prawie administracyjnym, która w praktyce działania organów administracji publicznej nie znajduje zastosowania. Wybrane aspekty uwarunkowań prawnych rozwoju mediacji w administracji publicznej omówił

Andrzej Szpor. Rozważania na temat rozwiązywania konfliktów przeprowadzone zostały na płaszczyźnie zarządzania publicznego, a nie prawa administracyjnego. W kolejnym podrozdziale Renata Raszevska-Skałeczka i Marta Szczepkowska dokonały analizy mediacji rówieśniczych w szkole, wskazując na ich skuteczność, ale i ograniczenia. Wzrost poznawczy ma zaprezentowany schemat działania par mediatorów rówieśniczych, wskazujący podstawowe zasady mediacji szkolnej, przydatne także w innych obszarach działania. Autorki słusznie zauważyły, że mediacje rówieśnicze pełnią funkcję profilaktyczną.

Następne podrozdziały dotyczą wybranych instytucji prawnych w prawie administracyjnym. Przemysław Pest przedstawił problematykę mediacji i ugody zawieranej w sprawie aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego. Opracowanie wskazuje konkretne przykłady spraw, które mogą być załatwione polubownie. Interesujące jest także porównanie przez autora ugody administracyjnej i ugody cywilnej. Do rozwiązań administracyjnego prawa materialnego nawiązuje również tekst Macieja Błazewskiego pt. *Mediacja w postępowaniu w sprawie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę*. Autor podkreślił, że ugoda administracyjna może przyczynić się do rozwiązania konfliktów, pojawiających się często w sprawach budowlanych. Michał Bartoszewicz w swoim opracowaniu omówił działalność Marszałka Sejmu w zakresie arbitrażu i mediacji, wskazując, że jego działania wewnątrzsejmowe mają charakter *quasi-mediacji* i *quasi-arbitrażu*.

Rozdział czwarty — *Przyszłość mediacji — plany i praktyka* — oprócz rozważań teoretycznych zawiera także wyniki badań naukowych. Kierunki zmian w zakresie mediacji w Polsce wskazuje Agnieszka Rękas, przedstawiając projekty nowych rozwiązań prawnych w sprawach karnych, w sprawach nieletnich sprawców czynów karalnych oraz w sprawach cywilnych. Psychologiczne uwarunkowania mediacji zaprezentowała Magdalena Abramowicz w artykule pt. *Psychopatia jako przesłanka negatywna mediacji*. Autorka omówiła przeszkody w prowadzeniu mediacji oraz błędy popełniane przez mediatorów. Dużym atutem opracowania jest krytyczne spojrzenie na mediację, która nie zawsze jest możliwa do zastosowania, na przykład ze względów natury psychologicznej. Katarzyna Widziszowska przedstawiła wyniki badań na temat mediacji, przeprowadzonych wśród studentów prawa i administracji podczas konferencji naukowej. Autorka, oceniając uzyskane wyniki, podkreśliła, że odzwierciedlają one wysoki poziom świadomości przyszłych prawników i administratywistów w zakresie działania mechanizmów społecznych.

Rozdział piąty pt. *Mediacje ponad granicami* zawiera trzy opracowania. Magdalena Wasylkowska-Michór omówiła mediację elektroniczną w sprawach transgranicznych, tzn. prowadzoną za pomocą środków komunikacji elektronicznej, gdy jej uczestnicy mają miejsce pobytu w różnych państwach. Autorka podkreśliła znaczenie postępowania mediacyjnego *on-line*, zaznaczając, że jego regu-

ły wymagają jeszcze dopracowania. Oryginalny temat podjęli kolejni autorzy — Jakub Kociubiński i Bartosz Olszewski, przedstawiając studium przypadku z zakresu rozstrzygania sporów na globalnym rynku producentów samolotów cywilnych — Boeing i Airbus. Autorzy wskazali na duże znaczenie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów w sporach gospodarczych między przedsiębiorcami. Ewa Galewska w swojej pracy poruszyła problematykę stosowania mediacji w sektorze telekomunikacyjnym w Unii Europejskiej. Autorka podkreśliła, że najlepszym rozwiązaniem dla tego sektora jest umożliwienie stronom szerokiego wyboru między różnymi metodami rozwiązywania sporów przy uwzględnieniu interesów publicznych.

Należy podkreślić, że recenzowana publikacja jest wartościowym opracowaniem dotyczącym aktualnej problematyki mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów. Analiza instytucji mediacji w płaszczyźnie prawnej, psychologicznej, socjologicznej i pedagogicznej stwarza możliwość poznania dorobku nauki i praktyki z różnych dziedzin wiedzy. Walorem opracowania jest postawienie nowych pytań, związanych ze stosowaniem mediacji w praktyce i próba odpowiedzi na nie, a także wskazanie negatywnych przesłanek stosowania tej instytucji. Zaprezentowane w pracy wyniki badań empirycznych pozwalają zrozumieć funkcjonowanie instytucji mediacji w wielu sferach życia. Dodatkowym atutem książki są zabawne ilustracje sędziego Arkadiusza Krupy oraz studentki Uniwersytetu Jagiellońskiego — Darii Wójcik, które zachęcają do lektury poszczególnych tekstów. Ze względu na swoją wielopłaszczyznowość praca może zainteresować zarówno teoretyków, jak i praktyków, pogłębiających wiedzę z zakresu pozasądowych sposobów rozwiązywania konfliktów.

Lidia Klat-Wertelecka